

SVEN FRITZ: Studier i svensk bankväsen 1772–1789. Skrifter utgivna av Ekonomisk-historiska Institutet i Stockholm. Stockholm 1967. 293 s. Ill. 39 sv. kr.

En betingelse for økonomisk vækst i det 18. århundrede var ikke blot tilstedeværelsen af kapital, men også muligheden for en hensigtsmæssig kanalisering af denne kapital. I den efter skandinaviske forhold vel belyste svenske økonomiske historie er de svenske kreditinstitutioner – med undtagelse af Jernkontoret – endnu ikke blevet nøjere undersøgt. I sin afhandling, som i maj 1967 forsvarede for den filosofiske doktorgrad ved Stockholms Universitet, har docent Sven Fritz redegjort for disse kreditinstitutioner med særligt henblik på deres lånevirkomhed. Afhandlingen er opdelt i seks monografier, hvori der med støtte i bilag, tabeller og diagrammer foretages en analyse af den virksomhed, som fra statens og erhvervslivets side udfoldedes for at kanalisere eksisterende investeringskapital i overensstemmelse med statens økonomiske politik og med erhvervslivets behov. Det drejer sig om Riksbanken, der fungerede som en form for centralbank, om Manufakturdiskontfonden, der arbejdede inden for rammerne af statens manufakturpolitik, om Generalassistentkontoret, der fungerede som det tilsvarende danske Assistenthus, samt endelig om de tre institutioner Diskontkompaniet, Generaldiskontkontoret og Göteborgs Diskontkontor, der som fælles opgave havde at lette vareomsætningen gennem belåning og vekseldiskontering.

Afhandlingen bygger overvejende på utrykt materiale, dels fra vedkommende institutioner selv og fra de involverede statsinstitutioner og dels på de få bevarede papirer fra private virksomheder. På grundlag af dette materiale belyser forfatteren, hvorledes det traditionelle – og for det nye erhvervsliv uhensigtsmæssige – kreditsystem baseret på lån i fast ejendom suppleredes med nye og mere tidsvarende kreditinstitutioner. Hovedvægten i afhandlingen ligger inden for årene 1772–1789; men det bør dog bemærkes, at de enkelte monografier indledes med en velkommen diskussion af vedkommende kreditproblem fra frihedstidens begyndelse og frem til Gustaf IIIs tronbestigelse. Sider af det behandlede kreditsystem sigtede mod specifikt svenske forhold. Andre sider må imidlertid karakteriseres som almene for nordeuropæiske stater i det 18. århundrede; og også for dansk økonomisk historie rummer afhandlingen derfor stof af interesse.

OLE FELDBÆK

DONALD KEENE: The Japanese Discovery of Europe, 1720–1830. Rev. ed. (1. udg. 1952). Stanford University Press, 1969. xvi+255 s. Ill. \$ 7.50. Paper \$ 2.95.

Den oprindelige udgave fra 1952 er blevet udvidet til også at omfatte de tre første årtier af det 19. århundrede; og værket giver en kyndig indføring i den kulturelle baggrund for Japans modernisering og for den senere japanske imperialism. Igennem det 18. århundrede kom et dusin handelsuddannede hollandske kompagniembedsmænd ved det isolerede faktori i Nagasaki til at fungere som formidlere af europæisk videnskab; og trods eksisterende japanske forbud imod kontakt med fremmede lykkedes det japanske videnskabsmænd at tilegne sig væsentlige elementer af europæisk viden, i første række inden for de mere praktisk betonedede områder såsom medicin, astronomi og geografi. I en for ikke-speciali-